

Культ жіночого начала у віруваннях давніх слов'ян має глибоке коріння, що йде ще з часів пізнього палеоліту, коли, як відомо, з'явилася людина сучасного типу - кроманьйонець. Учені, аналізуючи дані археологічних розкопок на території України, зробили висновок, що у кроманьйонців був культ жінки-птиці. Вона вважалася істотою, що з'єднує реальний та потойбічний світи. З потойбічним світом ототожнювався не тільки світ душ, але і в цілому світ не явлений, світ нематеріальний. Варто зазначити, що жінка-птаха була єдиним культом чогось живого у кроманьйонців. Тому можемо сказати, що кроманьйонці бачили пріоритетним саме Жіноче начало і наділяли його магiчними якостями, представляли провідником, що зв'язує з небом, тобто з вищим світом.

Явний стрибок у культурі первісних людей стався внаслідок неолітичної (аграрної) революції. Врожайність стала одним з ключових понять і знайшла своє відображення в образі вагітної жінки. Виходить, уже в той час люди пов'язували здатність жінки до народження дитини зі здатністю ґрунту до «народження» врожаю. Вихваляння творчого жіночого начала в людини періоду неоліту перекочувало і в енеоліт, знайшовши свою повну реалізацію в Трипільській культурі.

Трипільці мали яскраво виражений культ породіллі і славили жіноче начало. Про це свідчать не тільки орнаменти, що зображують безпосередньо жінку, але також і орнаменти зі схемами світобудови. Такий орнамент ділився на три яруси: верхній - вода (у вигляді хвилястих ліній), середній - сонце і краплі дощу, нижній - рослини, світ людей. Виходить, що, незважаючи на те, що здавна на слов'янських теренах панував культ

сонця, у трипільців вода ставилася вище. А, як відомо, вода ще з давніх-давен є символ саме жіночого начала. У трипільців жінка грала головну роль як у матеріальному світі (глиняні фігурки жінки означали продовження роду та благополуччя), так і в духовному (адже вищий світ в орнаменті позначався знаком води, тобто знаком жіночого начала).

До речі, вважається що вода - субстанція, якої на нашій планеті найбільше. Усе складається з води, причому, як правило, більше ніж на половину. Вода має пам'ять і здатна змінювати свої стани. Наш світ, біологічні об'єкти в ньому здебільшого дійсно складаються з води, до цих висновків учені прийшли ще кілька десятиліть тому. Отже, древні були праві, пов'язуючи воду з творчими функціями жіночого начала, адже вона є переважаючою і творить усе живе навколо.

Так вважали древні слов'яни. Вони були переконаними, що вода оживляє землю, робить її родючою, приносить велике добро. Таким чином, стає зрозумілим, що жіноче начало проявляється як у стихії землі, так і в стихії води. Але присутнє воно також і в стихії повітря. Підтвердження цьому можна знайти і в Велесовій книзі. Адже частіше за інших богів згадується там Матереслава - птах-жінка, до якої автор періодично звертається впродовж усього тексту. Ось кілька прикладів: «А Було б'є крилами Матереслава и співає пісень до Січі ...» «Матереслава сяє нам до хмар і віщує нам перемоги, бо ми Смерті НЕ боїмося, бо то є життя вічне, і тому маємо дбати свідомі, Що Земне - тлінь». Отже, Матереслава є істотою, яка містить у собі поняття і долі, і удачі, і успіху. Також зрозуміло, що вона несе в собі творче начало (співання пісень) і небесне походження, стихію повітря (птах, сяйво, піднесення до хмар...). Тут варто згадати культ жінки-птиці, який панував під час неоліту. Чи немає тут зв'язку?

Говорячи про присутність жіночого начала у віруваннях слов'ян, звернемося до нарисів дослідників тих часів, що стосуються цієї теми. Отже, у Прокопія знаходимо свідчення про вірування слов'ян у німф; арабський письменник Масуді стверджує, що навпроти головного ідола в слов'янських храмах стояв другий, який зображував діву; Ібн Фоцлан згадує про дружин та дочок російського бога Дітмар; Гельмольд говорить про численні зображення богинь; Вауерад — про дивану, літицу, живу, лютицию, Морана, хліпу; Длугош - про ідилію, дивану, Марян. Але без сумнівів головним жіночим божеством у слов'ян була Лада.

Слово «лад» нині означає «гармонію», «взаєморозуміння», «красу» і, до речі, в такому значенні воно використовувалося ще в «Слові о полку Ігоревім», адже Лада була богинею благополуччя, любові, краси, злагоди, радості і торжества життя. Зображували її часто з колосом і квітами, іноді - з немовлям на голові і яблуком у руці. Лада символізує

природу, життєве творче начало. Вона вважалася матір'ю сонця в його втіленні, матір'ю, яка творить Світ і благо. Немовля на голові означало втілений світ, а яблуко в руці ту ж ідею, що і яйце Латона (у римській міфології) чи яйце - початок всіх речей, яке вшановувалося індійцями. Така символічна жіноча істота є практично у всіх міфологіях і під різними іменами. Лада - те ж саме, що в індійців Бгавані, у єгиптян - Ізіда, у фрігійців, а пізніше у римлян - Цебела, у персів - Аллат - первісна жіноча сила, що має зародок творіння.

До речі, варто зауважити, що саме з Аллат можна найтісніше пов'язати Ладу, виходячи з її космогонічних функцій. Адже слов'яни все ж визнавали єдиного бога Вседержителя і батька творіння, який своєю премудрою любов'ю - Ладю - створив первородне буття. Це буття має в собі два начала - чоловіче та жіноче. Жіноче виразилося водою і духом, а чоловіче - світлом і матерією. Через гармонійне поєднання істот створилось все видиме і невидиме. Божественна творча Любов Лада і є по суті Аллат, з якої твориться явлений світ, хоча джерело її є в неявилому, у світі духовному, світі Бога.

Так що наші далекі предки мали рацію. Вшановуючи жінку, обожнюючи її силу любові та творення, вони пробуджували в жінках все найкраще, а це незмінно відбивалося на світі в якому жило тогочасне суспільство. Бо світ давніх, у порівнянні з сучасним, був хоч і не таким багатим на технічні досягнення, однак гармонічнішим у духовному відношенні, оскільки такі дивовижні легенди дійшли до наших часів. Може, варто повчитися у древніх і спробувати активувати в сучасних жінок все найкраще, духовне і творче, тоді й світ зміниться навколо нас, стане гармонічнішим. Причому, це може зробити кожен тут і зараз. Для цього потрібно всього лише побачити й допомогти розкрити в улюбленій жінці якості богині Любові та Блага.

Володимир Оксененко